ՕՐԱՊԱՐ

20 ՓՐՅ Կ· ՊՕԼՍՈՅ 20 ՓՐՅ

Է ՏԱՐԻ 13 ՇԱԳԱՆ 1292 ԹՂՏՐԼԼԷԶ 132 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 1 ՄԵՊՏՄ · 1875 Ն· Տ· 13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ՔԻ 624

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ազգ · ժողովն ուրբաթ օր իւր նիստն բաւ նախագահութեամբ Ս · Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Վահմ · Ամիրեան բաշալի ։

Օրակարգն էր Սոյ կաթողիկոսի կոչմէն իր կաթողիկոսական պաշտօնը ձգելու համար իրը պայման առաջարկեալ հետեւեալ չորս պայմանը ։

1 · Սոյ աթոռն ուրիշ տեղ փոխադրել ։

2 · Սոյ կաթողիկոսին տէրութեան կողմէն ամսական մը յատկացնել տալն ։

3 · Սոյ կաթողիկոսութիւնը առաջնորդութիւններէ բարձր դիրքի մը վերածելն ։

4 · Սոյ կաթողիկոսութեան սահմաններն ընդարձակել ։

Ա.յս չորս պայմաններու վրայ բանական ընդարձակ բացատրութիւններ տրուեցան այլ և այլ ատենաբաններու կողմէն , որոյ իմաստը հետեւեալ կերպով կամփոփենք ։

1 · Սոյ աթոռն ուրիշ տեղ փոխադրելու հարկն զգալի եղած ըլլալու համար՝ հարկ է աթոռոյն վրայ ազգին կարողութենէն բարձր ճնշում մը եղած ըլլալ , մինչդեռ Սոյ աթոռն այսօր բնաւ ճնշման տակ չէ , ինչպէս էր առկից առաջ Քօզանեան իշխանութեան տակ , հետեւաբար Մկրտիչ կաթողիկոսին այս պահանջումը՝ Սոյ ժողովրդեան ձեռքէն աշխատելու նպատակէն զատ ունի նաև իր ներքին քաղաքական նպատակը , որ եթէ անգամ մը իրը սկզբունք ընդունուի փոխադրութիւնը՝ կրնայ այդ փոխադրութիւնը մինչև Պօլիս տարածելու յիմար և ազդակործան փառասիրութեան տանիլ Մկրտիչ կաթողիկոսի պէս անխոհեմ մարդ մը ։

2 Սոյ կաթողիկոսին տէրութեան կողմէն ամսական մը կապուելու խնդիրը զայն առաջարկողին արծաթասիրութեան նպատակէն զատ կրնայ նաև ունենալ քաղաքական ներքին նպատակ մը , այն է՝ ըլլալ տէրութեան վարձեալ մէկ պաշտօնեայն , փոխանակ ըլլալու ազգին ուխտեալ պաշտօնեայն ։

3 · Սոյ կաթողիկոսութեան առաջնորդութենէ բարձր դիրք մը ուզելը կը նշանակէ ուզել՝ Պօլսոյ պատրիարքութեան հաւասար դիրք մը , որու ներքին ու քաղաքական կողմն է՝ օրին մէկը առանց պատրիարքական մրջնորդութեան իբրև անոր քաղաքականապէս հաւասար ոմն՝ ուղղակի կարենալ բանակցիլ Բ Դրան հետ ։

4 · Սոյ կաթողիկոսութեան հովուական սահմանաց ընդարձակութիւնը պահանջել՝ կը նշանակէ իշխանութեան սահմանը յափշտակել ։

Ա.յս առաջարկութիւններն բնականաբար չեին կրնար ընդունուիլ՝ թէև Մկրտիչ կաթողիկոսը ոչ միայն իր հրաժարումը իրը սպառնալիք կշռեին միւս ծայրը դրած՝ այլ մինչև իսկ կրօնափոխութիւնն ալ եթէ իրը սպառնալիք ըրած ըլլար , հետեւաբար միաձայն հաւանութեամբ Ազգ · ժողովն ամենքն ալ մերժեց՝ վարչութեան թողլով այդ հրաժարականն ընդունելու կամ չընդունելու խնդիրն ։

Նշանակութեան արժանի էր Շահպազ էֆ · ի այն յայտարարութիւնը թէ՝ Մկրտիչ կաթողիկոս Սրբոյն Լուսաւորչի Աթոռը աթոռէն յափշտակած իր հետը կը պատցնէ ուր որ երթալու ըլլայ՝ միշտ խահվէ օճախին պահելով զայն , ինչպէս Սոյ այն հռչակաւոր վանքին գառները գոցուած ու բոլորովին ամայի ձգուած ըլլալն ։

Մանկասարեան էֆ · և Մասիսի խմբագիր Իւթիւճեան էֆ · առաջարկեցին Մկրտիչ կաթողիկոսը Պօլիս կանչել ու բանակցիլ հետը , բայց այդ կէտը վարչութեան իմաստութեանը թողուեցաւ ։

Եուսուֆեան էֆ · մեծ ցաւ յայտնեց որ իր ընտրութեան միջոցին գործուած վարչութեան բոլոր յոյսն ի գերև հանեց Մկրտիչ կաթողիկոս և առաջարկեց որ անոր հրաժարականին ընդունուիլն ու չընդունուիլն վարչութեան թողուի ։

Խոլամեան Պօղոս Էվրդպտ · Սոյ կաթողիկոսութեան հարազատ կաթողիկոսութիւն մը անգամ չըլլալը վաստատելով զարմանք յայտնեց թէ՝ Մկրտիչ սրբազան (կաթողիկոս տիտղոսը բնաւ չգործածելով) հարազատ կաթողիկոսաց յատուկ պահանջումներէն ալ աւելին կընէ ։

Վերջապէս ոչ ոք գոլով անոր առաջարկած պայմաններն ընդունող՝ Ս · Բաշան քուէի դրաւ և ատոնց բոլորին ալ անընդունելի ըլլալը հռչակեցաւ · և Ատեանը գոցուելու մրջոցին ազդարարութիւն եղաւ դիւանի կողմէն որ պիտճէն քննող նախաքննիչ դիւանն ժամ յառաջ իր գործն աւարտելով բերէ դիւանին ։

Զը մոռնանք յիշել նաև բաղդոյ կամ հարցման ձևին տակ այն ամբաստանութիւնը՝ որ ոմանք երեսփոխանք ներկայացուցին ընդդէմ վարչութեան՝ Աւետիճեան Գրիգորիս վարդապետին՝ եպիսկոպոսական վկայագիր տուած ըլլալուն համար՝ պնդելով որ հեռագրաբար իսկ յետս կոչուի այդ վկայագիրն , որն որ վարչութեան յանձնուած ՝ի պատասխան ։

Վահմ · Ատենապետ թէպէտ իրաւամբ ըսաւ թէ , երեսփոխանաց կողմէն առ վարչութիւնն բողոք չկրնար ըլլալ · և թէ երեսփոխանաց իրաւունքը հարցաքննդման մէջ կը կայանայ միայն , սակայն այս երեսփոխաններն պնդեցին որ իրենց ըրածը բողոք մ՚է · և որով ըսել ուզած եղան թէ՝ նպատակին ամբաստանել է վարչութիւն կամ պատրիարք , սակայն միթէ կարժէ որ արդէն ներքուստ ճաքած և այս երեսփոխանաց կողմէն այդ ներքուստ ճաքը լուսաբեամբ ընդունուած և ըստ այնմ այսօր առաջնորդական պաշտօն վարող մէկ վարդապետին եպիսկոպոսական վկայագիր տրուած ըլլալուն համար գործը մինչև վարչութիւնն ամբաստանելու ծայրը տարուի , և ո՞ր վարչութիւն կրնայ պաշտօն վարել՝

(Շար. տես թիւ 1623)

«Ը Իրաւունք ունինք ասելու, որ ամենայն ոք, որ ուսումնասիրած է Հայոց պատմութիւնը, գիտէ, թէ Հայոց ազգը ամենայն ժամանակ ունեցած է մեծ սէր դէպի ուսումն եւ գիտութիւն. ինչպէս որ ամենայն ազգ ունի իւր ոգին, որով կը տարբերի միւս ազգերէն, նոյնպէս եւ Հայոց ազգն ունի իւր ոգին, որ է սէր դէպի ուսումն եւ գիտութիւն. եւ այս ոգին ամենայն ժամանակ ներշնչած է Հայոց ազգին մեծ գործեր, որոնք ոչ միայն ազգին, այլ եւ ամենայն մարդկութեան օգտակար եղած են. եւ այս ոգին է, որ Հայոց ազգը ամենայն ժամանակ ստիպած է ուսումնասիրել օտար լեզուներ, որպէսզի կարենայ օտար ազգերէն ուսանիլ այն, որ ինքն չունի, եւ օտար ազգերուն հաղորդել իւր ունեցած գիտութիւնները. եւ այս ոգին է, որ Հայոց ազգը ամենայն ժամանակ ստիպած է թարգմանել օտար լեզուներէ գիտութեան գործեր, որպէսզի կարենայ ինքն ալ օգտուիլ անոնցմէ, որոնք չունին իւրեանց լեզուին մէջ գրուած գիտութեան գործեր. եւ այս ոգին է, որ Հայոց ազգը ամենայն ժամանակ ստիպած է ինքն ալ գրել գիտութեան գործեր, որպէսզի կարենայ ուրիշ ազգերուն հաղորդել իւր ունեցած գիտութիւնները

ԴԱԺԱՐԴ

Ասոնք կազմակերպութեան գործադիր մարմնի անդամներն են՝ որոնք ընտրուեցան ընդհանուր ժողովի մը կողմէ, որ տեղի ունեցաւ Ֆրեզնոյի մէջ, Ապրիլ 13-ին։ Ասոնք պիտի ղեկավարեն կազմակերպութեան գործերը մինչեւ 1931 Ապրիլ։

Ասոնք կազմակերպութեան գործադիր մարմնի անդամներն են՝ որոնք ընտրուեցան ընդհանուր ժողովի մը կողմէ, որ տեղի ունեցաւ Ֆրեզնոյի մէջ, Ապրիլ 13-ին։ Ասոնք պիտի ղեկավարեն կազմակերպութեան գործերը մինչեւ 1931 Ապրիլ։

— Ինչ կ՚ուզէ ընել կազմակերպութիւնը, որ ամէն տարի նոր անդամներ կը ստանայ, բայց ոչ մէկ անդամ կը կորսնցնէ։

Ի՛ն

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Ամսագիր հասարակական գրականության

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎԻ

Հասցե՝ Երևան 39, Աբովյան 35։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ՊՐԵԶԻԴԻՈՒՄԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ

ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՓԻԼՈՍՈՓԱՅԻ ԵՎ ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ

ԻՆՍՏԻՏՈՒՏՆԵՐ